

1 מאיר אריאל מתוך "שיר תת מודע זמני, בתוך ..." וגולי עיניים" NMC 1984

2 הכותב הינו מנהל מכינת עמי-חי, מכינת קדם צבאית מעורבת של דתיים וחילונים בקיבוץ כרמים שבצפון הנגב. הכותב מעביר שיעור שבועי ב"מקוריתיו היהודיים והישראלים של מאיר אריאל" במכינה.

3 שיר זה של מאיר אריאל עוסק בעיר ירושלים. ירושלים נקראת בספר צפניה בשם "העיר היונה": (א) הוי מרצה ונגאלה העיר הינה: (ב) לא שמעה בקול לא לקחה מוסר בה' לא בטחה אל אלהיה לא קרבנה".

הביתוי "מדרש יונתי" מתייחס "למדרש שיר השירים" כפי שמופיע בהמשך.

חשוב לציין שהשיר כולו מושפע בעיקר ממגילת שיר השירים (מגילת האהבה שנקראת בפסח) וממגילת איכה (מגילת החורבן שנקראת בתשעה באב)

יש כאן גם רמז למסכת שיריו של אלטרמן - "עיר היונה" (אלטרמן 1975) שבה אלטרמן כותב מסכת שירים שעוסקת במחאה חברתית. ראה: שמיר 2001 זיוה שמיר, עיון במחזור שירי עיר יונה <http://www.alterman.org.il/mamrim/tabid/65/ItemID/63/Default.aspx>

4 שאלו: מתוך מזמור תהלים שעוסק בירושלים: תהלים פרק קכב :

(א) שיר הפעילות לְדוֹד שְׁמַחְתִּי בְּאֶמְרִים לִי בֵּית ה' נֶלֶךְ: (ב) עֲמִדוֹת הַיָּם רָגְלֵנוּ בְּשִׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם: (ג) יְרוּשָׁלַם הִבְנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְּרָה לָהּ יַחְדָּו... (ד) שאלו שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלַח אֶת־יָדָיו: (ו) יְהִי שְׁלוֹם בְּחֵילֶךָ שְׁלוֹהָ בְּאֶרְמוֹתֶיךָ: (ח) לְמַעַן אֲחִי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ: (ט) לְמַעַן בֵּית ה' אֲלֵהֵינוּ אֲבַקֶּשָׁה טוֹב לְךָ: 5 לב ירושלים: מתוך נבואת הנחמה בספר ישעיהו: (א) נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמְרוּ אֲלֵהֵיכֶם: (ב) דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צָבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד ה' כְּפָלִים בְּכָל חַטָּאוֹתֶיהָ: ס

6 כיכר השוק הומה: רמז לשיר "ירושלים של זהב": של נעמי שמר:

אור הרים צלול כיין וריח אורנים/נישא ברוח הערביים עם קול פעמונים ובתרדמת אילן ואבן שבוייה בחלומה/העיר אשר בדד יושבת ובלביה חומה איכה יבשו בורות המים, כיכר השוק ריקה/ואין פוקד את הר הבית בעיר העתיקה ובמערות אשר בסלע מייללות רוחות/ ואין יורד אל ים המלח בדרך יריחו

חזרנו אל בורות המים, לשוק ולכיכר/ שופר קורא בהר הבית בעיר העתיקה ובמערות אשר בסלע אלפי שמשות זורחות/ נשוב נרד אל ים המלח בדרך יריחו

חשוב לציין שעל שיר זה חיבר מאיר אריאל את השיר "ירושלים של ברזל"

על המקורות היהודיים של השיר "ירושלים של זהב- ראה : זיגמן (ראה הערה

7 מלאכת החומה: בימי שיבת ציון התמקדה פעולתו של נחמיה בבניית חומת ירושלים:

"וַיְהִי מִן הַיּוֹם הַהוּא חָצִי נֶעְרִי עֹשִׂים בְּמִלְאָהּ וְחֻצִים מְחֻזְּקִים וְהִרְמָחִים הַמְּגִנִּים וְהַקְּשָׁוֹת וְהַשְּׂרִיגִים וְהַשְּׂרִים אֲחֵרֵי כָּל בַּיִת וְהוֹדָה. הַבּוֹנִים בְּחוֹמָה וְהַנְּשָׂאִים בְּסֶבֶל עֹמְשִׁים בְּאֶחָת יְדוֹ עֹשֶׂה בְּמִלְאָהּ וְאֶחָת מְחַזְּקָה הַשְּׁלָל: הַבּוֹנִים אִישׁ חֵרֶב וְאֶסוּרִים עַל מְתָנָיו... וְגַם בְּמִלְאָתָהּ הַחוֹמָה הַזֹּאת הִחְזַקְתִּי "

8 מבעד לצעיף: התכסות בסעיף היא סמל לזנות, כמו במעשה תמר:

(יד) וַתִּסַּר בְּגָדֵי אֱלֻמְנוֹתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתִּסַּר בְּצַעֲרֶיהָ וַתַּתְעַלֶּף וַתִּשָׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל דַּרְךְ תַּמְנָתָהּ כִּי בָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָהּ וְהוּא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה: (טו) וַיִּרְאָה יְהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְתָה פָּנֶיהָ:

גם הביטוי "מתעטפת" בשורה שלפני רומז לצעיף הזנות.

9 עירנו עירומה: המשלת ירושלים לזונה היא מוטיב קבוע במגילת איכה (מגילת החורבן שנקראת בליל

השיר "מדרש יונתי" של מאיר אריאל הוא שיר בסגנון נבואי, שבו בדומה לנביאי הספר הגדולים- ישעיהו, ירמיהו ויחזקאל, מאיר אריאל מטיף בפני שומעיו על קיום השמיטה- אם כי לא במובן ההלכתי פורמלי של "שמיטה חקלאית" אלא במובן המהותי של "צדק חברתי". בבית האחרון מאיר אריאל מסיים בנימה אופטימית בה הוא מתכתב עם חזונו של ירמיהו: אַחֲרָי כֵן יִקְרָא לְךָ עִיר הַצֶּדֶק קָרְיָה נְאֻמְנָה: צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה:

מדרש יונתי⁵

שאלו⁴ על לב ירושלים⁵
שאלוה לשלומה -
אבנים בלב ירושלים
כיכר השוק הומה.⁶
בשקרים ועוול מתעטפת
לרגל מלאכת החומה⁷
אך מבעד לצעיף⁸ נשקפת
עירנו עירומה.⁹

שלא רודפת צדק צדק¹⁰
לא רוצה שלום
כי אין שלום בלי צדק
- רק למה באנו הלום?
- החלמנו חלום¹¹?
- הניקץ היום?

יונתי שוב בחגווי הסלע
מרטט הנץ מעל -
ובסתר מדרגה לבלע
נפער פי הנפתל¹²
זה - ארצות הים מאחורינו
אנחנו תשוקתם.
זה - הארצות שמסביבנו
אנחנו זימרתם¹³.

זו - אותה השיירה¹⁴ בדרך
הפונה לים.
דולק בעקבותיה מלך
מרוח בדם¹⁵,
מידבר, חייתו - גם¹⁶,
עלינו הם כולם¹⁷.

איך ירושלים מתיפיפת
ורוקדת ברבים -
משתתפת בטח משתפשת
עוטיה על עדרים¹⁸.

תשעה באב), כך לדוגמא:

(ב) כְּבוֹ תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדָמְעָתָה עַל לְחִיָּה אֵין לָהּ מִנְחָם מִכָּל אֲהַבְיָהּ כָּל רַעֲיָהּ בְּגָדוּ בָּהּ הִי לָהּ לְאִבִּים... כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזְלוּהָ כִּי כָאוּ עֲרֻתָהּ גַם הִיא נֶאֱנָתָה וַתִּשָׁב אַחֲרוֹ: ס

וכך גם בספר ישעיהו: "אִיכָּה הִיְתָה לְזוֹנָה קָרְיָה נְאֻמְנָה מְלֻאֲתֵי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלְיוּ בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְחִים: (כב) כִּסְפֶךָ הִיָּה לְסִיגִים סְבָאךָ מְהוּל בְּמִים: (כג) שְׂרִיךְ סוֹרְרִים וְחִבְרֵי גִבְבִים כָּלוּ אֹהֶב שְׂחָד וְרִדְף שְׁלֹמַיִם יְתוֹם לֹא יִשְׁפָּטוּ וְרִיב אֲלֻמְנָה לֹא יָבוֹא אֲלֵיהֶם: על המשלת ירושלים לזונה, ראה: נירה נחליאל, בתוך אתר האינטרנט של המדרשה באורנים:

<http://www.oranim.ac.il/sites/hebrew/CollectionImages/documents/hamidrasha/nashim/igeret/tamuz-58.htm>

¹⁰ רודפת צדק: מתוך ספר דברים, פרק טז:

(כ) צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּתְּנֶה: וְיִשְׁפָּט אֶת הָעָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: ס

הקשר התנ"כי בין רדיפת צדק לבין ירושת הארץ מופיע עשרות פעמים בתנ"ך לדוגמא בירמיהו פרק ה. הביטוי "רדיפה" מופיע גם ביחס לצדק וגם ביחס לשלום: תהלים פרק לד: (ג) מִי הָאִישׁ הַחֲפֹץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לְרָאוֹת טוֹב: (ד) נָצַר לְשׁוֹנֵן מִרְעַ וּשְׁפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מְרָמָה: (טו) סוֹר מִרְעַ וְעֹשֶׂה טוֹב בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ:

על הקשר בין רדיפת צדק לרדיפת שלום חיבר מאיר אריאל את השיר "צדק צדק תרדוף":

צדק צדק תרדוף/ בקש שלום ורדפהו, בקש שלום ורדפהו

צדק צדק תרדוף...
רודף צדק גימי ודין רודף שלום/נפגשים להם, בבאר האדום

השלום והצדק, מתחברים באפולולית/רובצים להם אין הגה בתוך שלולית

¹¹ החלמנו חלום: אולי יש כאן רמז לחלום של הרצל שמופיע בספר "אייטנוילנד". חלום על מדינת ישראל כמדינה של מוסר וצדק. הספר מסתיים בציטוט המפורסם: "חלום ומעשה אינם שונים כל כך כפי שנוטים לחשוב, כי כל מעשי בני האדם בחלום יסודם וגם אחריתם - חלום היא. ...ואילו אם לא תרצו הרי כל אשר סיפרתי לכם אגדה הוא, ואגדה יוסיף להיות"

¹² יונתי שוב בבגבי הסלע...:

תיאור זה של היונה שנלחצת בין הנחש לבין הנץ לקוח מתוך מדרש על הפסוק בשיר השירים פרק ב: (ד) יוֹנָתִי בְּחֻגֵי הַסֶּלַע בְּסֶתֶר הַפְּרִיזָה הַרְאֵנִי אֶת מְרַאֲגֵי הַשְּׂמִיעִינִי אֶת קוֹלֶךָ כִּי קוֹלֶךָ עֲרֵב וּמְרַאֲגֵי נְאוּהָ:"

על פסוק זה מתאר המדרש:

תנא דבי ר' ישמעאל, בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומין, ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנזקין הסלע ומצאה שם הנחש מקונו, מה עשתה, התחילה צווחת כדי שישמע בעל השוכך ויצילה, כך היו ישראל, בשעה שראו את המצרים רודפים אחריהם, לירד לים לא היו יכולין שעדיין לא נקרע, לחזור לא היו יכולין, שכבר הקריב פרעה, מה עשו, התחילו צועקים להקב"ה ועל אותה שעה אמר הקב"ה יונתי בחגווי הסלע, השמיעני את קולך,

¹³ ארצות הים: יש כאן ביקורת נגד הגלובאליזציה. הביטוי "ארצות הים" מופיע במדרשים ביחס לדברים מופלאים שנמצאים במרחקים כגון : עושר גדול, יהלומים או נשים נחשקות

¹⁴ אותה השיירה: כהמשך למדרש המופיע למעלה ועוסק בעם ישראל בזמן יציאת מצרים, גם כאן הכוונה היא לשיירה של עולי מצרים (שיירה שפונה לים סוף). אבל יתכן והשימוש במילה שיירה (מילה שאיננה מופיעה בתנ"ך) באה לרמוז לשיר 'ונמשכת שיירה' של עלי מוהר. שיר שעוסק בעליות המודרניות לארץ ישראל.

¹⁵ מלך מרוח בדם: הכוונה היא לפרעה מלך מצרים שע"פ הסיפור העממי היה רוחץ את גופו בדם של תינוקות יהודיים בשביל להבריא מנגע הצרעת. ככל

תניקות יהודיים בשביל להבריא מנגע הצרעת. ככל

הידוע לי אין לסיפור זה מקור מומשי במדרש אך הוא בא לידי ביטוי בפיוטים שונים שחוברו לכבוד חג הפסח וכאחד הטעמים לשתיית יין אדום בליל הסדר.

¹⁶ חייית: בעוד שבמדרש עם ישראל לחוץ בין חיל פרעה לבין ים סוף. מאיר אריאל במדרש המודרני מוסיף לסכנה לציודו של פרעה (מלך משוח) גם את המדבר (מדבר סיני) ואת חיות המדבר.

¹⁷ עלינו הם כולם: ביטוי של ייאוש שמקורו בבראשית פרק מב: (לו) "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲתִי שָׁכַלְתָּם, יוֹסֵף אֵינְנוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינְנוּ וְיָאֵת בְּנֵימֶן תִּקְחוּ, עָלֵי הַיּוֹ לְלָנָה:

¹⁸ עוטיה על עדיים: הביטוי "לשבת על העדרים" הוא ביטוי שלילי שמשמעותו לשבת בבטלה. לדוגמא: בראשית כח ט, שופטים ה טז.

¹⁹ שאלו בפילופלי שריה: את השורה הזאת שר מאיר אריאל במנגינה של מגילת איכה כפי שנהגים לקרוא אותה במנגינת אבלות בליל תשעה באב.

לא שיעור ולא קומה: הביקורת על השרים מקורה בישיעהו:

(כא) אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נְאֻמָּנָה מְלֹאֲתֵי מִשְׁפָּט צָדָק יְלִין בָּהּ וְעֵתָה מְרַצְחִים... (כג) שְׂרִיב סוֹרְרִים וְחִבְרֵי גִנְבִים כְּלוּ אֶהֱבֶה שְׁחָד וְרֹדֵף שְׁלֹמֹנִים יְתוּם לֹא יִשְׁפְּטוּ וְרִיב אֶלְמָנָה לֹא יְבֹא אֶלְיָהֶם: פ

כאשר הפרק מסתיים בנבואת נחמה:(כו) וְאֶשְׁבֶּה שְׁפָטֶיךָ כְּבְרָאשְׁנָה וְיַעֲצִיב כְּבִתְחִלָּה אֶחָרִי כֹן יִקְרָא לְךָ עֵיר הַצָּדָק קִרְיָה נְאֻמָּנָה:(כז) צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצַדִּיקָה:

יש כאן כמובן משחק מילים על הביטוי "שיעור קומה" שמציג אדם רב מעלה

²⁰ רק גפרור חסר: על בסיס ביטוי ששגור בשפה הישראלית שמספיק גפרור אחד בשביל להצית יער שלם. וכפרפרזה על כך "שירושלים היא הבית חומר נפץ".

הביטוי 'חצריה' רומז להר הבית שמכונה בספר תהילים "חצרות בית ה'.

²¹ כבר היינו בתנור: לפי דעתי יש כאן רמז למיתוס "משואה לתקומה". כאשר 'התנור' מייצג את כבשני אושוויץ. המחבת מוזכרת בתורה ביחס לקורבן לרובן המנחה שעולה כליל ל-ה'. ראוי לצין שמקור המילה האנגלית למילה "שואה" (holocaust) הוא בתרגום האנגלי של קורבן המנחה שעולה כליל ל-ה'

²² לדעתי רומז כאן מאיר אריאל למדרש המזעזע מהתוספתא:

"מעשה בשני כוהנים שהיו שווים רצין ועולין בכבש.

דחף אחד מהן את חבירו לתוך ד' אמות, נטל סכין ותקע לו בלב.

בא רבי צדוק ועמד על מעלות האולם ואמר: 'שמעוני אחינו בית ישראל!

הרי הוא אומר (דברים כא) 'כי ימצא חלל וגו' ויצאו זקניך ושופטיך ומדדו. בואו ונמדוד על מי ראוי להביא עגלה - על ההיכל או על העזרות.

געו כל העם אחריו בכבייה.

ואח"כ בא אביו של תינוק אמר להם: 'אחינו! אני כפרתכם - עדיין בני מפרפר וסכין לא נטמא'.

ללמדך שטומאת סכין קשה להם לישראל יותר משפיכות דמים. (תוספתא יומא, פרק א הלכה י.)

מדרש מזעזע זה מראה את אובדן הדרך בה הרצון להקריב קורבן מחד, והלכות טומאה וטהרה מאידך,

היו לאנשי ירושלים יותר חשובים מאשר האיטור המפורש- "לא תרצח"

²³ שמיתת לקרקעות מופיעה לראשונה במקרא בספר ויקרא: ויקרא פרק כה :

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נוֹתֵן לָכֶם וְשִׁבְתֶּם הָאָרֶץ שְׁבַת לַה': (ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כְּרֶמְךָ, וְאֶסְפַּתְּ אֶת תְּבוּאָתֶיהָ:(ד)

וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית שְׁבַת שְׂבָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבַת לַה' שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכֶרְמֶךָ לֹא תִזְמֹר:(ה) אֵת סְפִיחַ קִצְרֶיךָ לֹא תִקְצוּר וְאֵת עֲנְבֵי יַיִןךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׂבָתוֹן

שאלו בפילפולי שריה¹⁹

לא שיעור ולא קומה

רק גפרור חסר בחצריה²⁰

וכל חצר הומה.

וכבר היינו בתנור²¹,

עכשיו על המחבת.

מתפמפמים כבוד שכור,

- מתפצפצים מעט,

- נשרפים כמעט,

- נצרפים לאט.

מה לך כל כך נמרץ שלוח

להתגרד על הסכין?²²

די כבר תן גם לסכין לנוח -

כן, רד מהסכין.

ושמיטה כהלכה²³ אתה כבר יודע לעשות

שאתה רץ לקחת עוד ועוד אדמות?

בספק מרמה, בחשד גזל, בחסות חשיכה

בחסינות מושל?²⁴ הזו גאולה?²⁵ הזה כבודה?

כנגב במחתרת יהודה?

ולמי תמכור את שדך בשנת שמיטה

או אולי תתאסלם או תתנצר לשנה?²⁶

ולפני מי תיתמם שביעת אחר שביעת

בעוד האדמה אשר תחתיך כשפחה נשבית?²⁷

בעיני מי זה מוצא חן? אדמה אתה לוקח -

גאולה לא נותן. או אולי אצבעותיך

הדוקות מאוד מאוד מאוד מאוד מאוד -

מאומנות להרפות? מיומנות לשחרר?

מתורגלות לשמוט?

הוא מאמא מאמא אדמה

הוא מאמא אדמה.

הוא מאמא מאמא אדמה,

- אדמה אדמתית!

- עד מותי!²⁸

עד מה אדמ- תי.

אל תעוררו ואל תעירו²⁹

שנאה³⁰ שלא תחפץ.

רק תצא אותה כבר לא יחזירו

לא רב לא שר לא שץ³¹.

מישהו עוד יתעורר עלינו

כמקיץ מחלומו:

נימחה אנחנו ושללנו³²

נשקע בתהומו.

לו רק הראיני את מראיך,

השמיעני קולך³³.

אמת וצדק בשעריך³⁴,

- זה נאוה מראך!

- זה ערב קולך!

- חן בעיני דודך!

יהיה לארץ:(ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולצמחך ולשכריך ולתושבך הגרים עמך:(ז) ולבְּהֵמַתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ תְּהִיָּה כָּל תְּבוּאָתָהּ לְאָכְלָה: ס

²⁴ בחסות מושל...יש כאן עקיצה לתנועת גוש אמונים שהתנחלה בשטחי יהודה ושומרון בחסות המושלים הצבאיים

²⁵ הזו גאולה: עקיצה נוספת על הפן הגאולי- משיחי של תנועת גוש אמונים.

²⁶ ולמי תמכור את שדך: יש כאן ביקורת על "היתר המכירה". ע"פ היתר המכירה יכול החקלאי היהודי למכור את השדה שלו בשנת השמיטה ובעזרת מכירה זו הוא יכול להמשיך ולעבוד בשדה גם בשנת השמיטה.

²⁷ שפחיה נשבית: מאיר אריאל טוען שאנחנו מתייחסים לקרקע כמו "שבוי מלחמה": דברים

פרק כא: (י) כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וְנִתְּנָה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׂבִיּוֹ:(יא) וְנָאִיתָ בְּשָׂבִיָּה אֲשֶׁת יָפֶת תֹּאֵר וְחִשְׁקָתָ בָּהּ וְלִקְחָתָ לְךָ לְאִשָּׁה:(יב) וְהִבֵּאתָה אֶל תוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלְתָּה אֶת רֵאשִׁיךָ וְעִשְׂתָּה אֶת צִפְרְנֶיךָ:(יג) וְהִסִּיכָה אֶת שְׂמֹלְתְּךָ מֵעֲלִיָּה וְיִשְׂבָּה בְּבֵיתְךָ וּבְכִתְּתָה אֶת אֲבִיָּהּ וְאֶת אִמָּהּ יָרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעִלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה:

²⁸ אדמה עד-מותי: ציטוט מתוך השיר "על גבעות שייח אבריק" שעוסק באלכסנדר ז'ייד:

על גבעות שיך אברק על פי מילותיו של אלכסנדר פן

אדמה אדמתי/רחומה עד מותי

רוח רב חרבוניך הרתיח/ארשתך לי בדם

שאדם ונדם/על גבעות שיך אברק וחרתי

²⁹ אל תעירו את השנאה עד שתחפץ: פרפראזה על הפסוק בשיר השירים פרק ב: (ז) הַשְּׁבִיעִית אֶתְּכֶם בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוּ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם תַּעֲבִירוּ

וְאִם תַּעֲוֹרוּ אֶת הָאֱהָבָה עַד שֶׁתִּחְפֹּץ:

רק שמאיר אריאל החליף את המילה "אהבה" וכתב במקומה "שנאה". (את השנאה עד שתחפץ)

חשוב לדעת שפסוק זה הוא המקור של הגמרא "לשלושת השבועות" (שכוללות את האיסור לעלות לארץ כחומה) אותם שבועות שבגללם החברה החרדית מסרבת להצטרף לתנועה הציונית

³⁰ בפסוק המקורי: "את האהבה עד שתחפץ"

³¹ ש"ץ = ראשי תיבות של "שליח ציבור" דהיינו חזן בבית הכנסת.

³² אנתנו ושללנו: רמז לשירת הים שמתארת איך

צבא מצרים טבע בים יחד עם כל שללו: שמות פרק טו: (ט) אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אֲשִׁיג אֶחְלַק שְׁלַל תִּמְלְאַמוּ וְנִפְשֵׁי אֲרִיק חֲרָבִי תוֹרִישְׁמוּ יְדִי: (י) נִשְׁפָּת בְּרוּחְךָ כְּסָמוּ יָם צָלְלוּ כְּעוֹפְרֹת בְּמַיִם אֲדִירִים: המילה נמחה

רומזת לפרשת נוח בה מחה ה' את כל האדם מעל פני האדמה. מאיר אריאל קושר כאן בין טביעת

המצרים בים סוף לבין טביעת העולם במי נוח.

³³ השמעני את קולך: "מדרש יונתי" שמתאר את

הלחץ בין הנחש שבגווי הסלע לבין הנץ שבשמים נדרש על הפסוק:

"יוֹנָתִי בְּחֵגוֹי הַסֵּלַע בְּסֵתֶר הַפְּדֻרְגָּה הָרְאִינִי אֶת מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעִינִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאֶיךָ נְאוּהָ:"

כאשר על אף

"יוֹנָתִי בְּחֵגוֹי הַסֵּלַע בְּסֵתֶר הַפְּדֻרְגָּה הָרְאִינִי אֶת מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעִינִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאֶיךָ נְאוּהָ:"

כאשר על אף העובדה שהיונה מסתתרת מפני המזיקים בסופו של הפסוק קיימת נחמה בה

מבקש המחבר מהיונה לצאת ממחבואה ולהראות את יופיה

³⁴ אמת וצדק בשעריך: מאיר אריאל הולך בדרכם של הנביאים שבדרך כלל סיימו את נבואות החורבן

בנבואת נחמה שעוסקת בצדק. לדוגמא: ישעיהו פרק א:

א: אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נְאֻמָּנָה מְלֹאֲתֵי מִשְׁפַּט צָדָק יְלִין בָּהּ וְעֵתָה מְרַצְחִים... שְׂרִיב סוֹרְרִים וְחִבְרֵי גִנְבִים כְּלוּ אֶהֱבֶה שְׁחָד וְרֹדֵף שְׁלֹמֹנִים יְתוּם לֹא יִשְׁפְּטוּ וְרִיב אֶלְמָנָה לֹא יְבֹא אֶלְיָהֶם:וְאֶשְׁבֶּה שְׁפָטֶיךָ כְּבְרָאשְׁנָה וְיַעֲצִיב כְּבִתְחִלָּה אֶחָרִי כֹן יִקְרָא לְךָ עֵיר הַצָּדָק קִרְיָה נְאֻמָּנָה:צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצַדִּיקָה:

וְיַעֲצִיב כְּבִתְחִלָּה אֶחָרִי כֹן יִקְרָא לְךָ עֵיר הַצָּדָק קִרְיָה נְאֻמָּנָה:צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצַדִּיקָה: